

Baltijas Ģemfohpis.

Īsnaht Īelgawā if nedelas.

Makšā bes peefuhtifšanas: no 1. Maija lihds gada galam 1875 — 1 r. 50 f.; par gadu 2 r., par pusgadu 1 r. 10 f., par 3 mēn. 60 f.; ar peefuhtifšanu: no 1. Maija lihds gada galam 1875 — 2 r.; par gadu 2 r. 50 f., par pusgadu 1 r. 40 f. un par 3 mēnefcheem 90 f.

Redakcija un ekfpedizija Katoku celā № 2. — Ītudinajumus peecnem S. Ullunana f. grabmatu kohdē, Katoku celā № 8.

№ 4.

Trefchdeenā, 21. Maijā.

1875.

Rahditais: Īfumu projekts par ftrahdneeku ihrefšanu. Īinas. Par labibas fawahlfšanu. Par derigu lobvu kohpfšanu un fuhdu wamairofšanu. Rahds wahrs wjadfigā briedi un leetā. Preekfch ka torfa (femes=malfas) pelni derigi. Kā no rudfu graudeem kafeja taifama. Muifchas kungs. Īrbildes. Ītudinajumi.

Īfumu projekts par ftrahdneeku ihrefšanu.

(Īurpinajums.)

§ 81. No ta laika, ka darba grabmatina no faimneeka ftrahdneeka rohkās pahrgahjufe, faimneeks wairs newar par kalpu fuhdsibu weft par patwaligu atftahfchanohs, kā ari ftrahdneeks par darbā nenemfšanu.

§ 82. Kad ar rakftu notaiſihths lihgums nobeidfees, tad faimneekam wajaga ftrahdneeka darba grabmatinā peefihmeht, kad winsch no darba ifftahjeees. Īapat winam ari japeefihmē, kad ar wahrdeem notaiſihths lihgums notezejis un ftrahdneeka eeftahfchanahs darba grabmatinā eefihmeta. Kad lihgums pehz teefas ſpreeduma nobeidfees, tad peefihmeschana no teefas pufes noteek bes noteikfšanas, kahda eemesla deht lihgums nobeidfees.

§ 83. Ja kahds lihgums uf ilgaku laiku neka uf gadu notaiſihths, tad lihgumu war, kad abas pufes to wehlahs, nobeigt pehz pirmā waj ifkatra wehlāl nahkofcha gada, rehkinohht no lihguma noslehgfšanas deenas, pee kam arweenu diwi mehneschi preekfch kalposchanas gada gala ohtrai pufei ſchi wehleschana jaiſteiz. Kad tahdas eepreekfchu uſteikfšanas nenotika, tad lihgums paleek lihds nahkofcha darba gada galam ſpehlā.

Ohtra data.

Īhpafchi nolikumi.

Pirma nodata.

Par ihrefšanu uf lauka darbeem.

§ 84. Ar wezaku waj formundu atlaufšanu war behrnus, kas jaunaki par 12 gadeem, pee lauka waj ziteem faimnezibas darbeem nodoht, ja ſchee darbi winu ſpehkeem un wezumam lihdsfinajahs.

§ 85. Pee darbeem, kas ar garainu un kulamahm mafchinehm kā ari ar zitahm mafchines eeriktehht tohp paftrahdats, behrnus neween apakſch 12, bet ari ne apakſch 15 gadeem wezus bes wezaku laufchu uſtraudſibas newar peelaiſt.

§ 86. Tahdeem, kas pee lauka darbeem falihguſchi, nemas ihpafchus darbus nepeelihgdami, wajaga tikpat wifus lauka kā ari faimnezibas darbus ftrahdaht, kahdus faimneeks teem ufdohd.

§ 87. Strahdneeka dſeedinaſchana nenoteek uf faimneeka rehkinumu. Ja ftrahdneekam bij peedſihwe pee faimneeka, tad faimneekam wajaga winu waj pee ſewis atftahht

un eefpehjamo mahju-palihdsibu pafneegt, waj to uf to tuwako ſlimneeku namu noweſt. Kad ftrahdneeks, kam pee faimneeka naw peedſihwes, pee wina darba ftrahdadams faſlimſt, tad faimneekam eefahkumā eefpehjamo palihdsibu pafneegufcham, ftrahdneeks tuwakai pagafsta waldifchanai preekfch apgahdafšanas janodohd.

Ohira nodata.

Par ihrefšanu preekfch waldibas, pagafsta (draudſes), un priwat-laufchu buhwehm.

§ 88. Kad zaur waldibu, pagafsteem (draudſehm) waj priwat-lauidim leelakas buhwes, kā tilti, zeki, kanali u. t. j. pr. teek taifitas tahdās weetas, kur naw nelahdu zilweku dſihwoktu, nedſ pahrtikas, nedſ ari eerikſchu preekfch faſlimuſchu dſeedinaſchanas un kad ſchē daudi laufchu faronahs, tad bes teem wiſpahrigem likumeem wehl ſchahdi ihpafchi likumi ja-eewehro.

§ 89. Krohna pahrwaldneekem, pagafsta waldibahm, kā ari priwat-lauidim wajaga pee augſchā eekſch 88. § peeminetahm buhwehm jaw eepreekfch preekfch ftrahdneekem ufzelt dſihwoktus, kas pehz gada-laika un weetas peepafigi, tāpat ari jaw eepreekfch apgahdaht ehdamahs leetas un apkohpfšanu preekfch ſlimneekem. Wineem ari ir jauſtur kahrtiba un meers ſtarp ftrahdneekem darba weetas apgabalā. Kad Krohna darbi teek uf faimnezibas wihſi iſpilditi, tad wiſus tohs peenahlumus, kas ſchinī paragrafā iſlikti, uſnemahs tas, kas minetus darbus pahrluhlo.

§ 90. Pee ftrahdneeku ihrefšanas uf buhwes darbeem teek eewehroti tee likumi par aprehkinumu grabmatinahm, kas eekſch §§ 109—110 nogrunteti.

§ 91. Strahdneeka dſeedinaſchana noteek pirmā dſeedinaſchanas mehneſi uf duhwes waj podretas uſnehmeja rehkinumu. Pehz ſcha laika notezeschanas iſdohfšanas preekfch ſlimneeka dſeedinaſchanas un uſtura noteek uf ſlimneeka paſcha rehkinumu, waj uf ta pagafsta rehkinumu, pee kura winsch peerakſtihths, pehz tahs paſtahwoſchas zenas. Romiruſchu paglabafchana pee tahdeem darbeem noteek uf ihretaja (podretneeka) rehkinumu.

Pee ſihm. Strahdneeki, kas ſlimneeku namōs atrohnahs, dabu pirmajā mehneſi puſi no nolihgtahs malfas.

§ 92. Kad ftrahdneeks pee darba iſpildifšanas ir faimtajees, tad wina dſeedinaſchana noteek uf darba uſnehmeja rehkinumu lihds wina iſweſetofchanai. Pee tam

tas pee darba samaitajees strahdneeks pirmajds divods flimibas mehneschds dabu pilnu nolihgtu maksu un divjods wehlfakds mehneschds pusi no nolihgtahs maksas.

Peefihm. Shi maksa noteek bes tahs atlihdsjefchanas, kas eefsch 62. § usfihmeta.

(Nahkofchã numurã turpinajams.)

Sinas.

Rihgas - Dinaburgas dsjelszjela reises no 12. Maija.

Werses.		No rihta. Pulst. Min.	Pehz pusd. Pulst. Min.	Wafara. Pulst. Min.
— Rihgã	Aiseet	8 30	3 —	7 30
68 Strihweru st. (Kõniershof)	Atnahf	11 12	4 58	9 28
	Aiseet	11 27	5 13	9 43
121 Krihsburgã (Kreuzburg)	Atnahf	1 23	6 40	11 8
	Aiseet	1 43	7 —	11 28
204 Dinaburgã	Atnahf	4 45	9 14	1 44
	Pehz pusd.		Wafara.	No rihta.
		No rihta. Pulst. Min.	Pehz pusd. Pulst. Min.	Wafara. Pulst. Min.
Dinaburgã	Aiseet	5 30	4 10	8 20
Krihsburgã	Atnahf	7 43	6 20	10 33
	Aiseet	8 3	6 38	10 53
Strihweru stanzija	Atnahf	9 20	7 59	12 10
	Aiseet	9 35	8 14	12 25
Rihgã	Atnahf	11 23	10 3	2 13
	Preekschpusd.		Wafara.	No rihta.

Peefihme. Ja nedohmajahs ilgì Dinaburgã uskawe- tees, tad ja-ibrauz no Rihgas

uf Pehterburgu, kad Imã jeb Itrã schfirã brauz, ar to reisi, kas no Rihgas aiseet pulst. 7nõs 30 min. wafarã,

kad Imã, Itrã jeb IIIschã pulst. 8nõs 30 min. no rihta,

uf Berlini, kad Imã jeb Itrã pulst 3 pehz pusdeenas, jeb pulst. 7nõs 30 min. wafarã,

kad Imã, Itrã jeb IIIschã pulst. 8nõs wafarã,

uf Warschawu, kad I., II. jeb III. pulst. 8. wafarã,

uf Witebsku, kad I., II. jeb III. pulst. 3. pehz pusd.,

no Pehterburgas, kad I. jeb II. schfirã brauz, ar to reisi, kas no Pehterburgas eet pulst. 1. pehz pusd.,

kad II. jeb III. pulst. 10nõs 30 min. wafarã,

no Berlines, kad I., II. jeb III. schfirã brauz, ar to reisi,

kas no Berlines aiseet pulst. 9. 20 min. preekschpusd.

no Warschawas, kad I. jeb II. schfirã brauz, ar to reisi,

kas no Warschawas aiseet pulst. 10. 23 min. wafarã,

kad I., II. jeb III. pulst. 11nõs 8 min. wafarã,

no Witebskas, kad I., II. jeb III. schfirã brauz, ar to reisi,

kas no Witebskas aiseet pulst. 10. 15 min. preeksch pusdeenas.

Dsjelszjela reises stary Rihgu un Mihilgrahwi no 12. Maija.

	No rihta. Pulst. Min.	Pusdeens. Pulst. Min.	Pehz pusdeen. Pulst. Min.
Rihgã	5 15	12 10	5 35
Mihilgrahwi	5 45	12 40	6 5
	No rihta.	Pehz pusdeen.	Wafara.
Mihilgrahwi	7 20	2 45	7 45
Rihgã	7 50	3 15	8 15

Finanzministra f. atgahdina „Waldischanas wehstnesi,“ ka Kursemes-, Kaunas-, Wolinijas-, Podolijas- un Besarabijas gubernas, tapat ar Pohlõs, ir aisleegts tureht etiku fabrikas tuwaki nekã 21 werstes no ahrsemes roh- beschahm.

Sachalin. Tã fauz weenu leelu salu Ahozkas juhrã, kas gul Amuras grihwai pretim un spehj scho apfargahnt. Seemela puse no schahs salas ir apdschwota no Kreeweem, deenwidus puse no Japaneescheem. Kam wina ihsti pee- dereja, bija ischirt gruhti, tik Kreewi, tik Japaneeschi tu- reja to par sawu. Bet kad nu Kreewi bija eenehmuschi to semi pee Amuras, tad tas ir no leela fwara, waj Amuras grihwa apfargahnta, waj nẽ; kad wehl turkflaht uf Sachali- nas useetas bagatas lahrtas semes ohgtu; tad muhsu Wal- diba luhkoja ar Japanes waldbu weenotees schahs salas dehl. Gesahkumã negribejuse pehdejã nemas atfazitees no sawahm teefsbahm uf scho salu, tomehr tagad ir wina wifu salu Kreeweem atwehlejuse. Dsird, ka uf preekschu ne- suhtischoht wairs uf Siberiju, bet uf scho salu tohs, kas gruhti nojeeguschees un uf kalnraktuwehm noteefati.

Lihds schim bija pilnahm gimnãzijahm septinas skoh- lenu schkiras, uf preekschu tilschohnt wini, kã Walsts padohmẽ pehz „Maslawas awises“ apspreefs, uf astonahm pawai- rotas, preeksch katras schkiras ar gada skohlas laiku, jo pirmã un augstakã schkira diwãs dalãs dalama.

Preeksch pahrlabofchanas no Rihgas ohstas un Dau- gawas tekas, no Dohles salas lihdj grihwai, ir atwehleti divi miljoni rublu. Darbs kahdõs astohnõs gadõs buh- schoht beigts. Preeksch jauna muitas nama Rihgã, kas nahks stary pili un wezo zeetoni, ir atwehleti 449,649 rub. Buhwe eesahkfees nahkofschu pawafar. Preeksch jaunã mui- tas nama Mihilgrahwẽ (pee Rihgas) ir atwehleti 38,000 rubli. Buhwe tuhli eesahkas. „Rig. Zeit.“ scho sinodama peemin, ka zaur tahdahm pahrlabofchanahm augohnt zeriba, redseht Rihgas tirgojchanu ussetam. Wina luhko uf Reh- weli, kur jau tahdas pahrlabofchanas notikuschas un kur tirgojchana jau stipri zehlusfees un peerahda scho, pehdejo peezu gadu ee- un isweschanu salihdsinadama. 1870 mui- tas eenemts no eewestahm prezehm 329,077 rublu, iswests 436,908 pudu; 1871 m. eenemts no eew. pr. 812,542 r., isw. 1,715,279 p.; 1872 m. eenemts no eew. pr. 1,281,980 r., isw. 1,178,512 p.; 1873 m. eenemts no eew. pr. 1,546,074 r., isw. 2,364,949 p.; 1874 muitas eenemts no eew. pr. 2,054,968 rublu, iswests 9,810,349 pudu.

Wehl tahlak wina schohs pahrlabofchanas auglus pee- rahda, isteikdama, ka leelakã labibas data nahkohnt uf Reh- weli no Ribinstas (pehrn ap 8 miljoni pudu), ka schi sawã zelã pee Tosnas stanzijas uf Nikolaja dsjelszjela Pehterburgai tuwojotees lihdj 49 werstehm, bet atstahjohnt Pehterburgu fahnis un eijohnt uf Rehweli, kas tahlaki 388 werstes, me- fledama labakas ohstas nekã Pehterburgas, un neskatahs uf lihkumu no 339 werstehm, kas jamet. Tapat tas stah- wohnt ar Rihgu un Karalautscheem. No Dinaburgas esohnt Rihga tik 204, bet Karalautschi 467 werstes tahlu un to- mehr eijohnt leela dala no prezehm, ne uf Rihgu bet uf Karalautscheem (Kõnigsberg).

No gada rehkinumeem, ko eesneeguschi Waldibai tee 45 dselsszeli, kas pawisam 15,191 werstes gari, ir redsams, ka til pee peezeem zeleem, kas pawisam 1682 werstes gari, 1874. gada eenahlschanas bijuschas masakas nekā 1873. gada. Tad jau dselsszeli nu gan luhgs masaku peepalihdji no waldibas. Starp dselsszeleem, kas eenefuschi masak, peeder ar Zelgamas un Leepajas zelsch; pee pirmā ir maina meklejama, ka tas til nesen wehl eefahzees, pee ohtrā gan zitur.

Jaktlikumi. Pee Walsts padomes ir kommissija, kurai bij istrahdaht jaktlikumus preeksch wisas Walsts. Schi nu ir sawas dohmas isteikuse, ka nederohht weenadus jaktlikumus doht preeksch wisas Walsts, jo starpiba efoht leela, kas pastahwoht starp sewischlahm Walsts dalahm. Tadeht kommissija leeloht preekschā, lai aprohbeschojohht tohs no winas istrahdatus likumus til preeksch Behterburgas, Masflawas, Pskowas un Nowgorodas gubernas. Pehz scha preekschlikuma ir ja-aggahdajahs katram, kas mediht grib, jaktshime un jatur ta pee sewim. Schi jaktshime maksahs us gadu daudis ja 18 r., preeksch pawafara 15 r., preeksch wafaras, rudena un seemas daudis ja 3 r. Jaktshimes zenu lai apspreechoht gubernas semstwa. Genahkuse nauda nahlschoht par labu mescha waktei, plehsigu swehru isdelshchanai un derigu mescha lohwinu kohpschanai. Dsimts-meshos jakteht til war, ja to atlauj mescha ihpashneeks. Breeschu schubur- un taisnragainu stirnu mahhties naw brihw schaut nekahdā laikā; tāpat ir aisleegts kert dshwneekus tihklos un zilpās, jeb islikt preeksch teem nahwigas sahles. No 1. Merza lihds 1. Julijam ir jakte aisleegta, til brihwe schaut plehsigus swehrus, meduus, rubenus, pihles, sohjis un gulbjus. Schi laikā ar ir aisleegts, mescha lohpus pahrdohht. Preti daritaji kriht strahpē: no 3 lihds 100 rubleem, no kuras nahk trescha dala usrahditajam un diwas dalas semstwai. (Golos.)

No Kr. Wirzawas. Ministra kungam ir pasneegti likumi preeksch pagasta bankas un krahshchanas lahdes. Pagasta waldiba dohd preeksch darboschanahs 5000 rublu. Zapreezajahs par teem pagasteem, par tahm vagasta waldibahm, kas atsihst tahdu eestahdijumu labumu!

Wehl no Kr. Wirzawas. Saimneeki taisfahs ihpashu uguns aissargashchanas beedribu eezelt. Wini peeder lihds schim pa wifu leelakai datai pee tahs tā fauktas gubernas uguns aissargashchanas beedribas; bet kad schi nepeenem apdrohshinahrt rijas, tad wineem nau nekahdas pilnas drohshibas. Saimneeki labprahrt eestahtohs kursemes uguns aissargashchanas beedribā, bet schi nu gan usnemohht rijas, nemohht ar pilnas prazentes par wisahm apdrohshinatahm ehlahm, tomehr negriboht pee flahdes atlihdses ismaksahht par buhwkohkeem, par to, ka tohs eerahdoht Krohniis, ari griboht aistureht par peeweshchanu un strahdneekem, par to, ka scho darbu wisi saimneeki isdaroht kohpā; tā tad beigās mas ko dabujohht no atlihdses, lai gan prazentes maksfatas pilnā mehtrā. Kad nu us laukeem buhwes iswest daudis gruhlaki nahkotees, nekā pilsehtā, kur wifs us weetas dabujams, til buhwmaterials, til strahdneeki, kurpretim us laukeem japeewedoht buhwmaterials no tahluma un laudis gandrihs nemas ne-efohht dabujami, kur ari nodegushu ehku

weetā newarohht zitas dabuht ihreht un tapehz pee jaunbuhwes jasteidsotees ar karstumu, ja negriboht pohsta eet, tad saimneeki newarohht schkirtees no kohpu buhwes pee degushahm ehlahm, it jau par to ne, ka weenam nemas ne-efohht eespehjams, wajadsihu buhwmaterialu til ihfā laikā, tā wajadsihs, peewest, kapehz wineem zits nekās ne-ateekotees, tā eezelt ihpashu uguns aissargashchanas beedribu.

Mehs no sawas puses peeleeam, ka Wirzawā, kas pahri par simtu saimneeku skaita, tahda beedriba jau gan warstu pastahweht un labus auglus nest; bet ka wehl labak daritu, ja sabeedrotahs ar ziteem krohna pagasteem, kā ar Swehtneekem un Wez-Swirlaukneekem, kas no Wirzawas til preeksch pahri gadu atschkihruhschees, ar Wez- un Jaun-Platoneekem, Ushneekem, Zehlabneekem u. z., zaur ko nahktu jo leelaka ustiziba, ka sabeedroschanahs ari ispidihis sawu nodohmu pilnigi.

Gelsh Balkas, Wero un Wilandes tiks Krohna rentejas eestahstas.

Tas 104. gabals to likumu preeksch meera teefnescheem ir zaur walsts padohmi pahrtahshts tā: Kas, kam nau teefibas ahrsteht, ahrstedams dohd nahwigas waj stipras sahles, tas kriht strahpē: areste, ne pahri par trim mehnescheem, jeb naudas strahpē, ne pahri par trihs simts rubleem.

„Masflawas awise“ raksta, ka ministru komiteja apspreeduse, no taisameem dselsszeleem likt eefahkt papreeksch tohs, kas deretu saweenohht widus, kur atrohдахs afminu ohgles, ar teem, kur ir dselsses kalnraktuwes, waj kur truhkst meshu. Tad ar tizis nospreests, ka atlaujams taisiht sahnu dselsszetus, ja neprasa no Waldibas, lai ta galwo par eenahlschanu.

Tagad, us Wisaugstaku pawehli, ir pee zetu ministrijas safaukta ihpasha komiteja, apaksch senatora Selifontowa preekschsehdes, kurai japahrispreeksch preekschlikumi, kā lai saweenotu ar tuwakeem dselsszeleem zaur schofejahm tahs weetas, kur pazehlusees waj industrija, waj tirgojhana. Pehz mineta preekschlikuma isdalahs schosejas tshetros baros, buhs pawisam 17,093 werstes garas un maksahs 115 miljONU 404,050 rublu.

Kahds fabrikants Franzija, ar wahrdi Delabasti (de la Bastie) ir isgudrojis zectinatu stiklu (glahsi). Par schi stikla stiprumu dohd leezibu salihdsinajums ar stiklu, kahds tas tika taishts lihds schim. Ir nemts 1/4 zollas beefs stikls no weza taisijuma un pufs til beefs no mineta fabrikanta taisijuma, abi kohka rahmōs eerahmeti un tad us teem likts krist weens un tas pats swars. Stikls no wezā taisijuma jau saplihjis gabalu gabalōs, kad us ta schis swars no 3 zollu augstuma kritis, kurpretim jaunais stikls swaru wehl iszeetis, kad tas kritis no weetas, kas 16 pehdu un 7 zolli augsta, un til saplihjis pee 16 pehdahm un 8 zollahm, tomehr ne wis gabalu gabalōs, bet adatās. Mests us semi stikls atspehrees un flanejis pehz metala. Tad ir isluhkohts, kahdu karstumu schis stikls spehj panest. Gabals no wezā stikla sasprahdhis no karstuma, kahdu lampā dohd, jau pehz 24 stundahm, kurpretim jaunā stikla gabals iszeetis

karstumu ari ilgaf un nau pohstā gahjis ir tad, kad to, gandrīhī farfanu sakarsufchu, uhdeni eebahsa un no uhdena isnemtu lika wehl slapju atkal pee uguns. Tāpehz rahdahs, ka fchis stikls ari spēhji deefgan panest uguns karstumu un laifam drihī iſplatiſees daſch daſchadās wajadſibās.

Likumi par ſabeedroſchanohs no Kurſemes pilſebtu grunts ihpaſchneekēem ir 1. Merzi no finanzzminiftra K. apſtiprinati. Schēe likumi dohd eefpēhju Kurſemes pilſebtu grunts ihpaſchneekēem naudu uſnemt uſ ſaweem grunts gabaleem: uſ akminu nameem lihds diwi trefchdalahm, uſ kohlū ehlahm waj ne-apbuhwetu grunti lihds puſei no to apſpreeſtās wehrtes, un prohti, beſ kā uſnemtu aiſleenejumu waretu uſteikt. Miſleenejumi neteek paſneegti naudā, bet no ſabeedroſchanās iſdohtās kīhlu grahmatās, kas neſīhs peezi prazentes ſudraba rublōs jeb wīnu wehrti. Parahdneekēem buhs par gadu 7 prazentes jamakſā, no kurahm nahls parahdu dewejeem intrefchu 5 prazentes; tad atrehkinahs 1/2 prazenti preekſch beedribas waldifchanās iſdohſchanahm un peefchkiſ atlikumu pee parahdu deldeſchanās kapitāla. Zil eenahjis par gadu deldeſchanās kapitāla, par til taps iſlohſetas kīhlu grahmatas Janwara mehneſi. Kās ſawejees intrefes makſaht, ta grunte ſeſchu nedetu laikā pahrdohdama. Parahdu dewejeem par drohſchibu paleek kīhlahm: aiſliktas gruntes, tad ihpaſchs (reſerve) kapitāls preekſch nohtes un ſawſtarpīga apgalwoſchana no wiſeem parahdu nehmejeem. Beedribu waldihſ direkzija, kas ſawas darifchanās Jelgawā medihſ un ſaſtahwehs iſ weena preſidenta un iſchetreem direktoreem, kas wiſi no general ſapulzes uſ iſchetreem gadeem wehlejami. Direkzija tiks pahrluhkota katru gadu no rewifijas komifijas, kuras lohzekti no general ſapulzes uſ diwi gadi wehlejami. Komifijas atradums ir leekams katra gada general ſapulzei preekſchā un iſſludinajams zaur Waldifchanās wehſtneſi, Pehterburgas Wahzu, gubernas un Rihgas awiſi. Schi ſabeedroſchana ſahls ſawu darbu, kad aiſnemſchanai peepraſiti 200,000 rubli; ja gada laikā tas nenoteek, tad iſdſeest likumi preekſch ſchahs ſabeedroſchanahs.

Stanzija (Daugawas), Grihwas ſkanſti (Dūnamūnde) tiks eegrohſite preekſch wehtru ſinoſchanās kugeneekēem.

Starpiba ſtarp ſiltu un aukſtu gaiſu ir wehja mahte. Siltis gaiſs ir weeglaks nekā aukſtis gaiſs. Kad nu gaiſs kahdā weetā ſaſildahs, tad tas, weeglaks palizis, kahpj uſ augſchu un wina weetu iſpilda ahpuſcha (apfahrtejas) gaiſa dalinas — wehjiſch nu ir dſimīs, ir ſahzees. Schēe mums atſlehgts, kadeht leelo juhru malā wehjiſch deen' no deenas gandrīhī weenads: par deenu puhſch juhras wehjiſch, jo ſeme ahtraf ſaſildahs nekā juhra; par nakti atkal wehjiſch no ſemes, jo ſeme drihſaf atdſeestahs nekā juhra.

Kad nu mehſ likumu ſinam, kā wehjiſch zetahs; kad tagad zaur telegrafu ſudis gandrīhī wiſs tahlums, kad tāpehz war ari par laiku jo ahtri ſinas dabuht no malu malahm un no ſchahm ſinahm, pehz wīnu apſwehſchanas, laika grohſſchanohs eepreekſch aprehkinaht uſ nahloſchu deenu, kur reti miſeſees; kad newarehs leegt, ka tahda eefpēhja, ka ſina, kahds laiks nahls, ir no leela ſwara ihpaſchi juhras brauzejeem, teem tuwojotees ſemei; jo uſ plaſchas juhras wīni war braukt drohſchaki nekā gar juhmalu, kur ſeklumi, redſamas un paſlehptas klints jo beesi: tad deen' no deenas aug ſtanzijas gar juhmalahm, no ku-

rahm ſino kugeneekēem nahloſchu laiku, un tahdu ſtanziju tad nu ar eegrohſīhs (Daugawas) Grihwas ſkanſti.

No ſchahm ſtanzijahm nu ſino, ihpaſchas ſihmes iſkahrdami. Tā iſkar:

Kad gaidams leels wehjiſch no ſeemeekēem — praſtu melnu ſpizeni*), ar ſpizi uſ augſchu;

Kad gaidama leela wehtra no ſeemeekēem — apakſch wina wehl melnu kuhleni**);

Kad gaidams leels wehjiſch no deenwiſcheem — apgreetu ſpizeni, jeb ar ſpizi uſ ſemi;

Kad gaidama leela wehtra no deenwiſcheem — apakſch wina wehl melnu kuhleni.

Wehju mehds, pehz wina ſtipruma jeb ahtruma, ſeſchejadi noſaukt:

par mehrenu, kad tas mehro ſekundē 8, jeb minutē 480 pehdas, jeb ſtundā 8 werſtes 800 pehdas;

par mohſchigu, kad tas mehro ſekundē 15, jeb minutē 900 pehdas, jeb ſtundā 15 werſtes 1500 pehdas;

par ſtipru, kad tas mehro ſekundē 22, jeb minutē 1320 pehdas, jeb ſtundā 22 werſtes 2200 pehdas;

par leelu, kad tas mehro ſekundē 40, jeb minutē 2400 pehdas, jeb ſtundā 41 werſtes 500 pehdas;

par wehtru, kad tas mehro ſekundē 80, jeb minutē 4800 pehdas, jeb ſtundā 82 werſtes 1000 pehdas;

par aukū, kad tas mehro ſekundē 130, jeb minutē 2 werſtes 800 p., jeb ſtundā 133 werſtes 2500 pehdas.

Uſ preekſchlikumu Baltijas komitejas, kas Pehterburgā ſeſch, ir Wiſaugſtaki apſtiprinahts, ka aprinka ſapulzes Wiſſemē apmeklejamas no wiſeem, kam peeder muiſchneeku muiſchas aprinki. Wīneem pee ſchahs ſapulzes ſpreedumeem balſoſchanas teeſiba.

Kurſemes lauku kauſchu iſkohlū likumi ari efoht Wiſaugſtaki apſtiprinati.

No Witebſkas gubernas. Te ſuhdsahs par gruhtu pawafaru un maſu pelnu. Puds lohpu baribas makſajis 70 kap., kurpretim puds rudſu til 65 kap. Rihgas kohlu tirgotaji nelikuſchi wairs rudeni kohlus ſagatawoht un atzehluſchi ari zenu no 70 kap. uſ 60 kap. par aſi. Kad nu pelnas peetruhjis, tad krituſe ſtipri rudena un pawafara lohne. Pehrn pawafar tizis makſahs par vlohtu aiſlaiſchanu par aſi 20 kap., wehl ſcho pawafar eefahkumā 16 kap; bet tagad peedahwajotees laudis jau pa 13 kap. par aſi, beſ ka darbu dabutu.

Arabija ir mehriſ iſzehlees.

Iraki ſuni ſahloht rahditees. Gan katra peenahkums ir, uſmanigam buht uſ ſaweem ſuneem un pee pirmās breeſmigās ſehrgas ſihmes, tohs likt noſchaut un tā ſewi un zitus no leelas nelaimes aiſfargaht.

Zigahjuſchā gadā Kreewuſemē iſzehluſchees pawifam 26,326 ugunsgrēhti, no kureem zaur tiſſcham peelaiſtu uguni 3764, zaur ſibeni kahdi 520. Notikuſe ſkahlde ir uſ 58 milijoneem 897,888 rubleem ſpreeſta.

Domehnu miniſters griboht Karkowas, Kerfonas un Zekaterinoſlawas gubernā, kā ari pee Melnās juhras un Miſkaukaſija eegrohſiht aitu kohptawas.

No Miſkaukaſijas. Leels pohſta ſemes gabals, ſtarp pilſebtahm Tſchina un Dſhiſaf, ir noſaukts badu ſtepe.

*) Spizens ir kuhlens, kam weens galē ſpizojahs kā zutura galwai, Regel.
**) Kuhlens, Cylinder, Walze.

Scho semesgabalu nu grib apuhdenoht un augligu dariht. Scho pawafar jau fahlahs darbs, pee kura strahda 6000 semes razeti. Rudeni buhshoht wina lihds 20,000; ta tad jau kanala darbs ees labi us preekschu. Jau likumi fagatawoti, ka lai isdala apuhdenotu semi, kas pawifam 120,000 defetinu turehs. Katrs apgabals nebhshoht pahri par 5 defetinehm leels un tikschoht til isdohts, waj tahdeem semes eedshwotajeem, kam semes truhst, waj eenahluscheem Kreeweem.

Baltijas politechnika, Rihga, 1874. g. studeerejuschi pawifam 204 jaunekli, starp kureem 16 semkohppi. Winas preekschfoklu apmeklejuschi 160 jaunekli. Professoru un fkolotaju pawifam bijuschu 32. Beigas eksamu taisijuschi 24, starp kureem weens semkohpis. Isdohschana salasijusees us 63,531 r. 50 kap., starp kuru lohnes 37,482 r. 50 kap. Par tekoscho gadu isdohschanas apspreestas us 73,400 r., starp kura lohnes 44,707 r. — Schogad Dalmatowa fungs dahwajis 6000 r. ar noteikumu, lai no kapitala intresehm peepalihdoht nabageem studenteem, kas studeerejohht par inscheneereem. Kreemu-Baltijas akzijas beedriba preeksch wagonu fabrikas ari apspreeduse katru gadu doht 600 rublu, isdalischana nabageem politechnikas fkolheneem, kas dsenahs ar mahzibu us preekschu.

Saimneezibas nodata.

Par labibas sawahkschana.

Kad semes kreetna isstrahdaschana un mehshofschana par semkohppja pirmo usdewumu usluhkojamas, tad ne masaka fwarā stahw deriga labibas sawahkschana un aissfargaschana no fshahdes. Gatawai labibai us druwu laut is-

②

④

①

⑤

③

nihkt, isbirt, fadihg, fapeleht u. t. pr. ir ar ziteem wahrdeem: gruhti nopelnitu naudu zaurā makā eebeht. Buhtu wolti, galu no gala isskaidroht, kas ar labibu darams, kad to noplauj; muhju semkohpjeem tas jau deesgan pasihstams. Tadeht schē til ihsumā sawas dohmas issazisim, ka noplauti rudsi, kweeschi un ausas us to labako wihsi no fshahdes issfargajami. Ir it rikigi, kad — ka tas kursēmē un Widsemē jau noteek — scho minetu labibu seen kuhlishōs un fastahda statinōs. Bet ne wifur teek statini pareisi fastahditi; dauds weetas tas noteek ar glehweem un gareem nageem, waj ari pa faklu, pa galwu steidsotees, ta ka zaur tahdu nepareisibu labiba labi neisschuhst, waj ari isbirst un leetus-laikā fapel un fadihgst. Wehisch apgahsch glehwi un nerikigi saliktus kuhlishōs, leetus eet wifur eekschā un ko dabas spehli nepaspehj, to beidschoht padara putni un neskohnigas strahdneeku rohkas. Saprohtams, ka us tahdu wihsi pat pee labi paauguschas labibas tilpat mas graudu isnahkt, ka kad ta pawifam buhtu noauguse.

Labibu nedrihkt plaut un kuhlishōs feet, kad ta flapja, jo tad wina labi neisschuhst un fadihgst waj ari gruhti isfult. Kuhlishōs nebuhs ilgi tureht pee semes, bet drihs fazelt statinōs; ihpaschi tas ja-eewehro fausā laikā, lai graudi padaudsi neisbirt. Nekad nebuhs 10, bet tikai 6 kuhlus weenā statinā jeb kohpinā fazelt un nekad nebuhs kohpinu astahht bes jumta. Jo kad 9 kuhlus faleek, tad atleek til mas ween starpu, pa kura wehisch war zauri wilkt, un bes jumta wahrpas nebuhtu aissfargatas no flapjuma leetus laikā. Statinsch ar juntu fshahda wihse jafastahda: weens strahdneeks panem kuhli, nostahda to stingri teescham stahwu us semi un ar abahm rohkahm augfshalā wahrpas fatur zeeti kohpā; ohtrs strahdneeks peepleij ohtro kuhli eeslihi pee pirmā, treschais strahdneeks dara tāpat ar trescho, zetorto un peekto kuhli, arween tā, ka weens kuhlis ohtram nahkt teescham preti stahwoht, bet wahrpu gali drufzin famihschus weens gar ohtru. Kad nu wisi peezi kuhli tā fastahditi un augfshalā ar rohkahm fatureti, tad tee tuhliht apaksch wahrpahm ar falmu faiti stingri jafaseen. Nu tohp festais kuhlis labi attachlu pee resgala fajeets, tad no diwi strahdneekem widu puschu pahrschkelts un pret leetus puses tā pahr teem 5 kuhleem pahrlilts, ka wina wahrpas nahkt us apakschgala stahwofchas un ka zaur to statina augfshalā stahw ka apaksch juntu. Kur wehl no teem 5 stahwofcheem kuhleem buhtu wahrpas ahropuse, tur tahs japasprausch apaksch usprausta kuhla (jumta). Jo prahtigaki un ruhpigaki wifu to isdara, jo wairak labiba ir no fshahdes issfargata. Muhju bilde israhda tahdu ruhpiigi fastahditu statinu. Tee rinkischi 1, 2, 3, 4 u. 5. nosihmē kuhlishōu weetas. — Wahzsemē tahdi statini nau wairs jauna leeta; ari Widsemē un kursēmē, Zelgawas puse, esmu tahdus statinus redsejis, bet zitōs kursēmēs apgabalōs tā wehl nedara. Zeresim, ka ari schē semkohppi scho labu preekschihmi fahks cewehroht.

Par derigu lohpu kohpschana un fuhdu pawairofschana.

No Barona W. von der Rede.
(Turpinajums.)

3. Kas pee lohpu kohpschanas ihpaschi ja-eewehro?

a) Pee mums lohpus seemā mehds trihsreis pa deenu ehdinahht un katruriej teem noleek preekschā pulku ehdamā

no weenas sortes, waj seenu, waj ko zitu. Tas nau pa-reisi, bet ir daudš labal un derigat, pee katras ehst dohšcha-nas wairaf — lihds trijadu ehdamo — lohpeem preekšchà likt, pirmat to masaf smekigako un to gahrdako wispehdigi.

b) Katrureis, eklam lohpeem ehst dohd, kasti flaidri ja-issflauka no smiltihm un putekleem un lohpu atehdahm.

c) Ir labi, kad ehdamo, ihpašchi to zeetako aplaista ar fahlijumu; to war dariht ar falmu flohtinu; jeb pee eksetu greešchanas ar lejokli apflazinaht. Lohpi ehdamo tà labal ehd un ari labaf dser. Neko nestahdetu, ja us katru lohpu nemtu lohiti fahls pa deenu, tas isnahktu pa gadu us katru lohpu 12 mahrzinas. Deriga ir ta bruhnà akminu lohpu fahls.

d) Ir lohiti derigs, kad wisu ehdamo sagreesch eksetòs, pee lam es atradis par derigu to maso Amerikas ekseles maschini.

Scho maschini pee mums wispirms pataisija tas dselsu fabrikants Harmens (Keepaja) pehz tahdas modeles, kahda ta Amerikà bija taista, un kursemè to daudš weetas lab-praht leetà. Diwi schlihi rihpeleti jeb sohboti rulli ehda-mo iswelf no kasta ahra, un tad ar aschu asmini, kas ar 6 skruhwham zeeti peestiprinahts, bet stellejams, us augšchu un apafschu schlehrejoht ehdamo sagreesch zollas garumà.

Kad asmins palizis truls, tad tahs 4 skruhwas, ar ko asmini augstak waj semak war stelleht, tà ka tas stahw abeju rullu widu, weenadigi atskruhwe wafà, tahs diwas fahnu skruhwas asmini zaur to zeetak us preekšchu peewelf klahit pee teem rulleem, tad tahs 4 skruhwas atkal weenadi ja-peeskruhwa, rulli ar schmingeli un elu jaapsmehre un tad maschine jagreesch atpakaf; asminis tad patš atkal iutrinahš afs. Kad asmini gluschi ahra isnem, tad gruhti to atkal deriga weetà eestelleht; tadeht to nebuhs dariht.

Schi masa maschine nau dahrga; jo maksà ar wisu at-weschanu 35 rublus, un pee eksetu greešchanas wajaga tikai diwi strahdneeku: weena, kas ehdamo eelaisch kasta un ohtra, kas greešch klohki, pee kuras afes wirsejs rullis ir peestiprinahts. Pee strahdaschanas schee diwi zilweki war ari pahrmaintees; jeb to ari war ar itin weegli pataisamu juhgu, ar sirgu greeft, ko pehzak aprakstischi. Ar scho, ar zilweku roblahm greešchamu maschini war pa minuti 10 lihds 12 mahrzinas, tas ir: wefelu puhru eksetu sagreeft, tà ka pat preekšch Teelaka lohpu pulka tahda maschine pee-teel. Ari war dabuht labus kratumus, kad pee greešchanas pabrišcham seenu, pabrišcham falmus eelaisch maschinè. Kad to tà grib, tad maschine usstellejama us stahwiržu, tà ka tee sagreesli ekseti kriht apafschà, aisslehdšamà ehdamà kambari, kura eetaisiti apzirkni preekšch daschada ehdamà sortehm. Kura apzirkni greešchoht eksetus grib eelaisf, tur no machines us apzirkna zaurumu issteepj pa-lagu, waj zauru maifu, lai ekseti no machines krihtoht tur waretu fabiri.

Zif gari ekseti jagreesch, par to ir daschadas doh-mas. Daschi lohpturi negrib ne zollu garumà. Man schkeet, ka tee ekseti, ko sirgeem pee ausahm peejauz, jagreesch ihfaki, tadeht lai tee ar ausahm labaf sajauzahš. Bet pee lohpeem, ko ar seenu un salmeem ehдина, mas ko istaisa, waj ekseti garaki, waj ihfaki.

Pee ehđinaschanas ar ekseleem ir tas labums, ka tur ehdamà smalkumi. lam wairaf ustura spehš, neisbahrtahš suhdòs, ka tas ihpašchi noteekahš pee ahbolina, kad to

lohpeem redelès preekšchà leef. Lohpeem to tur ahra rau-stoht, galwas un lapinas birst jemè pa kahjahm; bet no sagreefsteem ekseleem, kad tohs fawòs eeleekamòs ceber, ne-kas ne-eet bohja.

Padaudš ihfi ekseti gohwslohpeem, ihpašchi pee gre-moschanas, neder, jo lohpeem tohs gremojohit neislaischahš tik daudš feekalu, zil wajadšigas gremokli us norihšchanu derigu fataisihf. Bagari ekseti pagehr masaf feekalu.

Ar scho maschini war weegli sagreeft ari satas nekultas ausas un wifadas dahrsu faknes, tapat ari wifus masus schagarinus, kas nereti seenà gadahš.

Maschini usstellejoht us to jaranga, ka ta ar schkersti, kas apafschà pahr kahju lattehm jaleef, ar kohka skruhwu pee grihdas zeeti peeskruhweta, lai machines pakafas gals, kas ir weeglaks, nemetahš pahri us preekšchu, zaur ko rullis, pee kà johnuritens ir peestiprinahts, waretu noluhst.

Ehdamais alafsch ar grohseem waj maifeem lohpeem preekšchà nefams, lai neleetigi neislaischahš.

e) Tas sirga juhgs (Göpelwerk), ko jau wiržu peemi-neju, ir weens stahwas stahwedams kohka welbohms, 6 zollas refus us katru kanti. Schim katrà galà, pašchà widu ir dselsu taps, kas to tur fawà weetà. Pee schi wel-bohma apafschgalà peesit latti ar swengeli, pee ka sirgu war peejuhgt. Augšgalà japeetaisa ripa, 9 pehdas zaurmehrà un 3 zollas beesja. Schi ripa stahw pahri pahr grihdu, wirs kura ta maschine nostelleta. Schai blakam japeetaisa masš stahwošch dselsu rullitis, lam wiržu masš dripju ritenis, kas kerahš ohtrà tahdà pašchà eekšchà, kas klohka weetà us rulla afes, pee machines peetaisihf. Tad apleef schuohri grohpè apfahrt tahš leelahš ripas, kas ir welboh-ma wirsgalà; schis schuohris eet no tahš ripas atkal grohpè aplahrt ohtru, masaku kohka ripu, lam tikai weena pehda zaurmehrà un stahw us ta masa dselsu rullischa, apafsch ta dripju ritena lihdsigà angstumà ar to leelako ripu. Kad nu ar sirgu greešch to welbohmu ar to leelako ripu aplahrt, tad schi ripa ar to schuohri greešch to masako ripu ar wisu to dselsu rulliti un dripriteni. Schis greešch to riteni, kas ir klohkes weetà, un tas atkal greešch maschini.

Kad nu schahds sirga juhgs ir lehti pataisams un daudš nemaksà, ari daudš ruhmes neaisnem, tad tas ari buhtu labi leetajams pee zitu maschinu greešchanas, kà pee linu-kulšchanas un zitahm tahdahm maschinehm.

Schini nodatà runadami par lohpu ehdamo, wehl ja-peemin, ka Baltijas gubernas labibu zaur zaurim gan sal-mòs gan graudòs schahwè, zaur ko ta neween labaki stahw, bet ari ir labaka un us leeleem pasaules tirgeem wairaf maksà neta neschahweta labiba un zaur to ir lohiti mekleta preze. Bet kad nu tagad labibu wairaf ar maschinehm un neschahwetu kuf, zaur ko salmi lohpeem daudš labaki ehšchanai un darbaspehšs ari masaf useet, tad ari waja-dšigs eetaisihf derigu dahri (Darre, schaudekli), us ka iskultu labibu bes salmeem war labi un weeglak ischahweht. Tahdu esmu eetaisijis 1862. gadà un Baltijas Wahzu sem-kohpibas awisè ta jau daudšfahrt ir pahrrunata un par labu atsihta. Memeles (Klaipedas) apgabala un Bruhšchòs ta jau daudš weetas eewesta. Ta ischkirahš no wezmoh-digas dahres: 1) zaur to, ka tai nau gulofchas, bet stah-was labibas truhbinas, kuras eebehtas labibas mitrums jeb uhdena twaiki war kohpà nowilktees us apafschu un gruhtais labibas maifšchanas darbs paleef noht. 2) Tahda

dahre aisuem dauds masaf ruhmes, to war eetaischt labibas magasinēs un ari pilsehtu spihkerōs, un 3) tadehl kà pee tahs lohti mas mallas wajadsiġs, kapeh; tad to war ari eetaischt tahdās semēs, kur mallā ir dauds dahrgaka nekā Baltijas gubernās.

(Turpinajums us preekschu.)

“Kahds wahrds wajadsiġā brihdi un leetā.

„Usajinaschana pee wiseem zeen. semkohpjeem.“ Ar tahdu wirkrastu atradahs kahds raksts „Latw. Aw.“ № 43. p. g., parakstihis no dauds semkohpjeem is Dohbeles puseš. Schis raksts aisuem un pahrunā, war gan saziht, scha laika lohti swarigo jautajumu par semēs strahdneeku truhkumu un dahrgumu un galā issaka to wehleschanohs, kaut ari no zitahm pusehm derigi padohmi schi leetā tiktu laudis islaisti zaur awisehm. Es tad nu nemohs brihwibu, ari kahdu wahrdinu schi leetā runah.

Augschā minetais raksts no „dauds semkohpjeem Dohbeles puseš,“ us to isheet, lihdsichinigo strahdneeku mainas-deenu no pawasara us rudenī pahrzelt un luhko veerahdiht daschadigi wezas mainas-deenas sliktumu un atkal jaunās pahrzelschanas labumu. Pawasarōs dauds strahdneeku — pahrdauds leelas lohnes pagehredami — paleetoh pawisam bes deenesta. Tahdi aij pahrgalwibas bes deenesta palikuschi laudis tad dohdotees wiswairaf us pilsehtahm; ziti atkal ihrejoht par maksu preeksch seewas un behrneem ruhmiti un paschi itaigajoh apfahrt, kur tee par deenas maksu waretu darba dabuht. — Tē nu gan buhtu, pehz manahm dohmahm, wispirms kalpi, sawu brihwibu nepareis leetadami un tad, fainneeki, sawu peenahktumu kalpeem preti aismirdami, jeb, ar ziteem wahrdeem, abas dalas wainigas. Tagad Baltijas eedschwotajeem ir deesgan brihwiba dohta un winu leelalahm ruhpehm nu wajadsetu buht, ar to ihstenā un pateesigā wihse kahdu labumu eekrahtees. Bet brihwiba, deemschehl, tagad teef grohsita bees ween us patgalwibu, kur kahpj tā pahri pahr wisahm rohbeschahm un wairs negrib atsiht nekahdas faites ne us kahdu leetu un weetu par derigahm un wajadsiġahm. Un muhsu kalpu kahrta jo stipri dsenahs, sawu brihwibu isleetaht, wihās faites atmeidami un ar pazeltahm galwahm us kasin kahdu tahlu swaigsni gaisā sawu besgaligu laimibu mekledami. Gan es negribetu wis dauds strihdtees par kalpu leelaku lohnes prafschanu, pee kam ari wiswairaf Krohna mahju fainneeki wainigi, leelas lohnes maksadami, — bet waj tad schahda leelaka lohne kalpeem ari leelaku labumu peschihruše? Tē gandrih jafaka: Mas labuma — pahrleeku mas! Tik lustigaki padsihwoht un padsert ir panahkts. Warbuht tas nahk atkal zaur to, ka wineem truhkst ihstenas mahzibas nn eefschkigas isgliftošchanas, us ko tapeh; pee jaunās paaudses buhtu wairaf jaskatahs.

Augscham minehts raksts mums wehl leef pee firds, ka ja fainneeki fewi un sawu labumu pee laika neglahbschoht, tad pehz nezif gadeem semkohpibai pawisam buhschoht jaspstahjāhs.

Medsam, ka mineta raksta pasneedseji stahw leelās behdās sawa labuma dehl — un ari ar taisnibu! Bet waj wini ihstenošs lihdselktus pret scho kaiti atraduschī, ta ir un paleef leela jautaschana. Wini saka:

„Strahdneeku skaitlis zaur to paliktu leelaks un it pilnigs, kad ta tagad pa Turgeem noturama mainas-deena,

jeb deenesneeku gada gals, taptu us preekschu us rudenī, par prohwi us Mahrtineem, pahrzelts.“

Bet wispahrigi nemohht man rahdahs, ka tahda pahrgrohshchana muhs nowestu darboschana, kurai truhktu ihsta pamata. Isteikschu sawas dohmas par to tschetrkahrtingo labumu, ko mineta raksta sagatawotaji peefohla fainneekem un wiseem semkohpjeem zaur mainas-deenas pahrgrohshchānu.

Birmkahrt saka raksta pasneedseji, ka katris semkohpis zaur jauno mainas-deenu dabutu sawu wajadsiġu deenestneeku skaitli, bes leelahm gruhthahm un par mehrenaku gada lohni; winam buhtu ari wairaf walas, few deenestneekus apgahdaht. Rakstītaji tē gan runā par gruhsuma atweeglinaschānu zaur jauno mainas-deenu, bet nesin, waj wini preeksch wiseem aprehkina, waj tas dascham zitam fainneekam un semkohpjam gruhsumu wehl nepawairotu. Kā tē gan buhtu tahdam fainneekam ap firde, kam, waj nu darba truhktuma, waj masspeh;ibas dehl, daschi kalpi rudenī jaatlaisch, kad tam nu pehz jaunahs mainas-deenas ap scho laiku buhtu kalpi wehl japeenem, labš deenestneeku skaitlis us nahkoschas wasaras laimigahm zeribahm jatur un jalohne, nemas nesinadami, waj wisi deenestneeki darba laika ari buhs wajadsiġas derigi? Tad wehl pee rudena mainas-deenas buhtu jaapdohma baribas pasneegschana preeksch peenahktuscheem kalpu lohpeem us wisu garo seemu; jo kalps ir pee sawa preekscheja fainneeka pa wasaras laiku eepelnijis, waj nu tā jeb tā, ka winsch kahdu lohpinu wairaf speh; tureht, lai waretu seewu un behrnus mitinaht; bet rudenī prohjam eijoht, fainneeks kalvam jau nekā wairs nedohs lihdsi us jauno dsihwi un kalps atkal ar wisu sawu dsihwi eetu garā seemā pohstā, newaredams sawas lohpu usturas leelumu un wairumu jaunā weetā eepreekschus sinah un warbuht ari nespehdams wajadsiġo usturu zitā weetā nekahdā wihse panahkt.

Ohtkahrt fainneeks rudenī, pehz eenemteem lauku-augleem, warohht skaidri sinah, zif tas speh;joht kalpeem lohnes doht. Waj tad pawasari fainneekam nu nemas wairs nau eespeh;ams, sawas wajadsiġas aprehkinaht?

Treškahrtingā labuma peerahdijumā zaur jauno mainas-deenu rakstītaji nu gaischi israhda sawu nodohmu, deenestneekus kert ruhgtā rudenī un tuwejā sihwā seemas-laika! Bet schaubohs wisai, waj kalpi no seemas-laika tik bailigi buhtu un tā skreetu pahr kaku un galwu kaut kahdā deenesstā un pajumtā, aismirdami lohnes un zitas wajadsiġas. Dohmaju, ja daudsi paliktu us sawu rohku un waku, tee wisai kalposchānai muguru greestu un spreestu par semēs eemantoschānahm.

Pee rakstītāju zetorkahrtingas zeribas par sagtu- un laupischanas darbu masinaschānohs zaur jauno mainas-deenu man ar sawas dohmas; jo weenadi muhsu gahjeju dauds leelakā dala nemas nau tik dsili krituse un ohtradi ari, ja ar jaunu mainas-deenu eewestu, tad tomehr ar winu wehl netiktu tahdi zeetumi fainneeku mahjās buhweti, kuri deenestneekus kà saguhstitus turetu, lai sahdsibas un laupischana masinatohs waj beigtohs. Scheem nedarbeem buhs laikam ziti strahdneeki un wajadsiġs zitas sahles.

Wispahrigais karaliktums ari nemas nau par eemeslu, deenesneeku mainas-deenu us rudenī pahrgrohshcht, jo kara deenasta eestahschānas laiks ir birmkahrt pee semkohpjeem

daudsmas walas laiks un ohrkahrt zehlfchohs truhkumu tad ar war weegli islahpiht.

Tad wifu zaur zaurim nemoht, dohmaju ka Jurgu deena ir un paleek tas derigakais laiks preeksch semkophju un wina deenesneeku gada eenahlschanas, bet tomehr weh-letohs, ka scho leetu ir no zitahm pusehm pahrspreestu, jo newarehs leegt, ka wina mums ka dschwes uguns deg.

J. S. — Rumbasmuishä.

Peesihm. no redakcijas. Mehš labpraht pahrspreedumus par scho leetu usnemim; jo mums rahdahs, ka wainas paschas fakne wehl nau atrasta un kamehr tas nebuhs notizis, tamehr ees ar sahloschanu wahji.

Wisparhiga data.

• Preeksch ka torfa (semes-malkas) pelni derigi.

Torfs teek ihpafchi Muhjenes apgabala (Widsemé) un Zildu apgabala (Kurs.) malkas truhkuma dehl papilnam dedsinahs. Wifa labiba teek tur tilai ar torfu, kuru tureenés laudis par „torbu“ nosauz*), schahweta, un tur ir ari tahdas weetas, kur tas papilnam dabujams. Torfa pelni, ka no tureenés semkophjeem esmu dsirdejis, ne-esoht nekam derigi, pat us tihrumu tohs newarohht kaifihht, tadeht, ka tee esohht labibas augfchanai drihsak skahdigi, nekä derigi. Rahdä Wahzsemes laikarastä teek fajihhts, ka torfa pelni esohht pee muhreschanas lohti derigs materials. Bahrtulkofchu peeminetu raksteenu wahrdu pa wahrdam, lai muhsu semkophji waretu paschi to gruntigi ismehginahht:

„Jaunakee peedshwojumi un daudiskahrtigi mehginajumi leezina, ka kaska samaisijums ar balteem, jeb dseltenbalteem torfa pelneem preeksch buhweschanas ne masu pelnu atlizina. Kad nu schis atradums ir wehl mas pasihstams un wehl reti teek isleetahts, tad ta isleetaschanu aprakstischi te plaschaki:

Papreekschu wajaga kakkus leelä kastä sabehrt un ar uhdeni labi schkidrinahht; tad peeber diwi reis til daudi torfa pelnu, kuri sinams ari papreekschu ar uhdeni jaaplaista, un jafamaisa stipri ar kaku schkidrumu, un kad tas ir notizis, tad scho maisijumu war preeksch muhreschanas isleetaht, un tas ir tikpat labs ka tihrais kakkis; jo pee ta war tikpat daudi muhrejamas grantes peejaukt ka pee kaska. Preeksch seenu apfichanas (nowiteschanas), kuras ar mahleem muhretas, ir tahds maisijums no aston lihdi dewin datahm torfa pelnu un weenas dalas kaska lohti derigs; jo schis maisijums ir lipihgs un stahw ilgi, kamehr no tihra kaska taifihhts mertels ahtri no tahdahm seenahm atdruhp.“ „Manä tuwumä ir ehlas,“ tä rakstitajis fala tahlak, „kuru seenas ir ar augfchä minetu maisijumu apwitetas un jau wairak gadus leetu un salnu isturejufchas, bet nau wehl ne druskas nodruwufchas. It ihpafchi derigs pirmais maisijums ir preeksch juntu dakstinu aifsmehreschanas. Tahds junts istur ilgu laiku leetu, kamehr junti, kuri bes torfu pelnu peemaisijuma aifsmehreti, gandrighi katrä gada japahrlabo. Zik ahtri ar tahdu maisijumu muhretis muhris schuhst un zeets tohp, to esmu pats peedshwojis. Man bija kahdä no lauka almineem muhretä seenä preeksch lohga zaurums jaislausch.

*) Zilds to fauz weenteeigi par „semes-malku.“

Muhris nebija wehl gadu wezs, un tomehr tas bija til zeets, ka muhrneekem bija lohti gruhti alminus islaust. Bet ihpafchi tas ir ja-eewehro, ka torfa pelnus, ko grib preeksch muhreschanas jeb lauku mehfleem isleetaht, wajaga faufä weetä glabaht, un preeksch muhreschanas der tilai baltee un dseltenbaltee pelni.“

• **Kä no rudsu graudeem kafeja taifama.** It rudsu graudeem jaislafa sahlu sehklas un ziti netihrumi, tad tee jamehrze 48 stundas aukstā uhdeni, pee tam uhdens wairak reises janoleij un skaidris atkal jausleij. Kad tas ir notizis, tad rudsu graudi jawahra til ilgi, kamehr dascheem mija jeb sehнала atlez, tad tee ja-eeber smalkä feetä un jafschahwé waj saulgohti, waj us krahfni. Tad tee graufdejami täpat ka zita kafeja, bet tomehr tilai til ilgi, kamehr tee tohp dseltenbruhni, tad tohs war samalt un no weenas lohtes peežas lihdi seschas tases kafejas istaifihht.

Muischas fungs.

Stahs ij Kursemes dsibwes, no Lappos Marhtina.

(Beigas.)

„Zuhs runajat ka prahntneeks,“ frohdsineeks fajija winam rohku sneegdams. „Es newaru zitadi, ka juhs dohmas par pareisahm atfihht; un ka tahs ir pareifas, to juhs esat ihfä laikä pee saweem kalpeem parahdijufchi. Kaut wiif kaimini pehz juhsu preekschshimes daritu, tad daschas nepareifibas masinatohs, kas mums tagad katru deenu jareds un jadird. — Kä klahjahs juhsu lungam? — Es schaubohs ka juhsu puhles spehs wina glahht, jo winsch ir par daudi dsiki grimis, ka winam pascham neleekahs wairs nekahdas zeribas buht. Bet tä mehdi arween notift, kad grib ahtri bagats tilt, bet nau preeksch tahm darischanahm radihhts, ko usnemahs. Winsch dsihwoja itin labi tajä frohgä, ko es tagad turu, rente bija gandrighi pa wufei masaka neta es malfaju un tomehr es waru itin labi pahrtift. Winam bija labs naudas grahis eekrahts un winsch buhtu turigs wihrs tapis, ja winsch buhtu sawä frohgä palizis, bet ne muischu pirjis, pee kuras wadifchanas winam naw nemas fapraschanas. Laudis dohmä arweenu: kam ir nauda kabatä, tam ir ari fapraschana galwä; bet katru reis nau wis tä; jo fapraschana nau wis preze, ko us tirgu war pirft. Tilai peedshwojumi, pahrbaudijumi un mahzibas wed pee fapraschanas. To buhs ari Kalnina lungs, es tizu, par pateesibu atfinis. Zuhs esat winam pehdigais trumps, ko winsch ispehle un ar kuru zere wineht, tas ir: sawus parahda dewejus us pagaidifchanu peerunahht; bet es bihstohs, ka winam neisdohfees; jo winsch ir tahda wihra nagds eekritis, kas tilai sawu labumu mekle, bet par tuwaka nelaimi neko nebehdä.“

„Zai Deems Kalnina lungu pasargä no tahda zilweta!“ Graudinsch isfauzahs. „Tagad es faprohtu, kadeht mans lungs un wina familija ir til behdigi. Bet, luhdsu, isfklaidrojeet man to gaischaki. Warbuht ka ta nelaimi ir wehl nowehrschama.“

„To es netizu wis,“ frohdsineeks atbildeja ruhhti, „ja tas ir teefa, ko es esmu dsirdejis. Zuhsu lungs fargahs

ar mani fastapt, kadeht, tas nau schè peeminams. Es biju agraki wina draugs, ma man ir wina feewas un behrna schehl. Winsch ir melbera Friedenberga nagòs kritis. Tas ir wezpuišs un tam ir nauda, bet winsch ir tas breefmi-gafais plehsejs, kas neweenu rubli bes leelahm prozentehm neaisdohd. Ja Kalninsch ir ar to, là es bihstohs, par daudi eelaidees, tad winam nau wairs nelahdas zeribas no ta nageem isglahbtees. Tadeht es nefaprohtu, kadeht juhs, jauns un prahiggs wihrs, mehginajat tahdu fugi wehl glahbt, kas jau azim redsoht grimst."

"Kreetnis stuhmanis neatstahj pirms fugi, kamehr pehdigais azumirklišs ir klahht," Graudinsch atbildeja, "un ka man leekahs, tad grimshana nau wehl gluschi tuwu. Kalnina stahwollišs nau nemaš til sliktis, là juhs dohmajat un là laudis runa. Mehš strahdajam, nu muišcha nahl deenu pehz deenas wairak slawà, zaur ko es tizu, ka Kalnina fungam atradisees kahds bagats wihrs, kas winam aisdohs, ka war no nezilweziga Friedenberga nageem ismukt. Mans peenahkums ir teescham, ar wifu eespehju raudsiht sawu lungu no tahda negantneeka glahbt — un wina fugi mee-riga ohstà eebraukt."

Krohdšineeks, kusch bija Graudina pehdigòs wahrduš ihpashji eewehrojis, pašmehjahs un isfauzahs: "Es redsu, ka jums nau tikai rohkas ween, bet ari mute ihstà weetà. Bet es tomehr nefaprohtu, kas juhs pee slihkdamà Kalnina tà peesajitijis! Waj tikai Setina nebuhs tas eemeslis?"

Graudinsch pazehla azis, nelahds fahrtums, nelahda stohmišchanahs nebija us wina seijas redsami; winsch fazija itin meerigi: "Waj tad tikai mihlestibai jeb pašcha labuma meklešchanai wajaga muhs us kreetneem darbeem pamudinahrt? Kad es redseju, ka Kalninsch zaur neprashanu un sliktu šaimneezibu tà panihzis, tad es apnehmohs pee sawa gohda, publetees, lai wina buhšchanas labotohs! U redsešchanohs, Behrsina kungs!"

Ar scheem wahrdeem tas nowehrfahs fahnus un taišjahs eet. Bet krohdšineeks fatwehra wina pee rohkas un fazija labširdigi: "Bagaidat, jaunekli! Waj juhs dohmajat, ka es par walti esmu ar jums tè istreezees? Mehš zilweki mehdsam, kad mehš zitam ko par labu darom, arweenu ari sawu labumu pee ta eewehroht, — tapehz jums newajaga man par launu nemt, ka es šchòhs wahrduš us jums isrunaju, kas jums tagad nepatihl dširdeht, bet wehlaki tatschu warbuht pašchi atšihseet, ka man bija taišniba. Luhdsu, nahkat man us krohgu lihds, apskatat ari, là es dšihwoju. Juhs esat jau kahdas septin nedelas B. muišchà un neesat wehl mani sawu tuwako kaiminu apmeklejušchi, kaut gan es esmu arweenu us jums ar ilgošchanohs gaidijis; jo juhs man patihkt no pašcha pirmà azumirkla, kad mehš eepasnamees. Par algu apsohlu jums, ka es ar jums par Kalnina pirms wairs nerunashu, kamehr wina fugis grimš, jeb Setina — — Nu es jau beidsu," winsch fazija, kad redseja, ka Graudinsch nepatihkamu gihmi taišija. Tagad winsch smehjahs dikti un Graudinsch nesinaja zitu ko dariht, là ari smeetees un krohdšineekam lihds eet.

Winam bija jaatšihst, ka krohdšineeks ir wihrs, kam širds ihstà weetà, ar gaischu prahgu un isweizigu walodu. Abi gahja lehnòs sohòs us krohgu un wina farunas tapa arweenu širfnigakas un ustizigakas. Krohdšineeka seewa un dehs bija tahdi pašchi laipni un runigi. Winsch tureja

pee teem wakarinas un šarunajahs ar krohdšineeku kahdas pahri stundas pee alus glahsehm. Kad winsch pehdigi šchihbrahs, tad winsch atšina, ka winsch bija swešchumà kreetnu draugu un warbuht wajadšibà padohma demewu atradis. Ar tahdahm juhtahm eepreezinats, winsch steidšahs ahtròs sohòs us mahjas pusi.

Tumšchà nakts bija jau pilnigi peenahkuse, kad winsch muišchà eegahja, bet tomehr winsch newareja pirms pee meera eet, kamehr nebija riju apskatijis, kura rudš bija eesehrti un ohtrà rihtà bija jakut. To padarijis, winsch gahja gar stalleem us dšihwojamu ehku. Pee stalleem bija ari salmu šchuhnis, kura duris stahweja wata, tapehz ka taja wehl nelas nebija eekschà. Kad winsch pašchu laiku gar šchuhna durwim gahja, tad winam islikahs, ka kahds tur eekschà staigatu. Winsch peespeedahs pee stenderes un klausijahs elpu aisturedams, jo winsch bija drohšširdigs jauneklis. Winsch nebija mihlees, eekschà kahds uswilka ar sehweles škalinu uguni un aisdedsinaja salmu sawu, kuru tas gribēja patlaban faktà nomešt. Tas bija atlaistais garais Jehzis, winsch to pašina azumirkli pee uguns spihduma. Ahtri winsch spruka pahri fleekni eekschà un dema blehšcham ar duhri pa pakausi, isfaukdams: "Sasohdits, ko tu gribi dariht!" là tas us muti us degdameem falmeem pakrita un uguni nosmazeja. Bet garais Jehzis bija štiprò. Ahtri tas bija atkal uszehlees un gahja ar waru Graudinam wiršù: "Tu sahtibas funš!" tas isfauzahs, "tu esi nahzis us Kurfemi slawu mantohht; bet tagad es tew dohšchu tahdu gohda šihmi, ka tu wišà muhšchà garo Jehzi peeminesi, par to, ka tu mani no deenasta atlaidi, tadeht ka es negribeju swehtdeenàs mahjà palikt un us tawahm blehnahm klausitees. Ari Greeta atstahja mani temis deht — —"

Winsch newareja wairs tahtaki runahrt, jo peeminetà bija klahht, là no semes buhtu islihduse. Wina brehja: "Ja, Greeta, kura tewi wairs ne azu galà newar eeraudšiht, tadeht, ka tu esi sliktis un launs zilweks. Es jau redseju wakarà gohwes flauzoht, ka tu ais sehthalm flapstijees un nomaniju tuhlin, ka tew ir kahds launs nodohms prahtà!"

"Ah, ari tu esi schè!" garais Jehzis blahwa. "Tew šchis Widšemes jaunkundšinsch patihl labak nekà es! Bet redš schè, es gribu wina drufzin eesmehreht!"

Un Greetu, kura bija wina rohkas fatwehruse, ar waru atratidams, winsch šita ar resnu speeki Graudinam pa galwu, ka tas šmagi eewaidedams pakrita. Kad tas bija notizis, tad winsch spruka ahtri pa durim ahtrà un pašuda tumšà.

Greeta nometahs pee eewainotà. Wina fatwehra ta galwu un šajuta, ka siltas ašinis us winas rohlahm tezeja. Wina šauza štiprà balši pehz palihga.

Muišchas laudis winas šaušchenu šadsirdejušchi, steidšahs bailès ahtri us šchuhni. Gewainohšs tika mahjà eeneštis un wina šadauslta galwa apseeta. Greeta palika pee wina gultas wina usraudsidama. Kahds pušis tika tuhlin us šelgamu pehz ahrtes fuhittis.

Greeta bija ari redsejuse, ka garais Jehzis bija gribejis šchuhni aisdedsinaht. Wina isteiza wifu ohtrà deenà pagasta wezalam, kusch bija ar škrihweri atnahzis, par wakaraju notikumumu protokolli usnemt. Šlinneeks newareja nekò wehl runahrt. Garais Jehzis nebija wairs nekur pagastà atrohdamš, tadeht pilsteesa wehštija zaur gubernijas

awisehm wifahm semju un pilsehtu waldibahm, lai taundurari, kur tas parahdabs, par arestantu atsuhtha. Tomehr no gara Zehstcha newareja nekahdas pehdas useet.

Slimneekam usgahja karjonis, kura tas wairak deenas muldeja. Greta un Setina kohpa winu ar leelako ruhpihu. Nedekas pagahja, lamehr winsch sahka meselotees un nahza pee pilnas sajegghanas. Kalnina lungs eenahza un prafija gluschi weenaldsigi par slimneeka klahschanohs. Winam nebija nekahdas pateizibas, nekahda mihliga wahrda preekschta, kas wina ehlas no uguns breesmahm pasargajis un zaur to pats eewainohs tijis. Warbuht, ka winam buhtu tas pa prahtam bijis, ka wina apdrohshinatee stali buhtu ar uguni aigahjuschi, lai waretu no afekuranzas beedribas naudu dabuht. Bahri dsestrus wahrduh ar slimneeku isrunajees, winsch aigahja. Tas apbehdinaja lohti slimneeku un skumigas dohmas pildija wina firdi. Tagad winsch buhtu ar patifschanu uf sawu dsimteni atpakal zelojis un to weetu atstahjis, kur winam nebija wairs nekahda preeka. Bet wina kaite nekahwa winam is gultas zeltees, un Setinas mihligi luhgdamas azis, kura arweenu pee wina gultas sehdeja un katru wina wehleschanohs usklafija un uf labako peepildija, lillahs winu luhdsoht: „Mismirsti, aismirsti wifu, kas te un tew ir notizis, un paleezi, kas tu esi lihds schim bijis: muhsu glahbejs! Balihdi mums ari uf preekschu! Neatstahj muhs!“

Deenas pagahja atkal. Slimneeks atweseldjabs arweenu wairak. Kahda filta Septempera wakara winsch pamohdabs no falda atspirdsinadama meega un eeraudsija Setinu pee lohga fehshoht un brihscham arweenu mihligas azis uf winu metoht. Winsch negribeja winai likt maniht, ka winsch pamohdees, lai waretu to slepeni noskatiht. Weena lohga puse bija atwehrta, zaur ko skaidris atspirdsinadams gais istaba eenahza. Kanarijas putnisch lehkaja pa buhriti un eepihstehjabs brihscham. Zitadi wiss bija istaba klus. Setina eegrima dsilas dohmas un adiklis isflihdeja winai is rohlahm. Dimas spohschas afaras riteja is winas azim. Tagad wina bija til skaista, kahdu winsch to nebija nekad wehl redsejis. Newilschu wina firdi zehlahs pirmo reis schis dohmas: „Kad schis newainibas engels buhtu man par muhscha beedreni!“

Taja azumirli duris tila lehni atwehrtas un Greta eenahza. Wina peegahja lehni pee Setinas un fazija pklusu: „Laujat man kahdu stundinu slimneeku usraudsiht, wakars ir lohti mihligs un silts, un juhs esat til ilgi slimneeka istaba sehdejuschi, tadehl jums wajaga iseet dahrsd un skaidru gaisu ee-elsoht.“

Setina kratija skumigi galwu. „Lauj man palikt,“ wina fazija. „Man patihk wifu labaki schaja klusa istaba. Tu esi wifu deenu isstrahdajusehs un tew wajaga tadehl pee meera eet.“

„Kas par to?“ Greta atbildeja. „Es waretu trihs naktis bes meega pawadiht un Graudina lungu usraudsiht, par pateizibu, ka es zaur winu tiku no silita Zehstcha wala. Un kuream man japateizabs par to, ka esmu par labaku zilweku tapuse? Tikai winam, kam par to wajadseja gandrihs sawu dsihwibu paspehleht. Tadehl laujat man kahdu stundinu te palikt, ko jau daschas naktis esmu darijuse, kuras juhs tapat negribejat man labpraht atwehleht. Kad wisi jaunee wihrischki buhtu til labi un gohdigi, ka tas

tur gulta, tad ari neweena meita netaptu negohdiga. Waj es drihstu palikt?“

Setina nepafustejabs. Wina fazija pklusu un skumigi: „Waj es, mana mahte un mans tehws nau slimneekam dauds wairak pateizibas parahda, nekà tu? Waj winsch nau muhs wifus isglahbis? — Man sinams buhtu labaki, ka es tagad jau kapà guletu!“ — Pee scheem wahrdeem wina eesahka dikti schnuksteht un newareja nemas aprimtees.

Greta peegahja winai tuwaki un fazija labfirdigi un ustizigi: „Dad tas ir teefa, kas kaiminds teef runahs? Jums efoht nejaulais un wezigais melderis Friedenbergis japreze, lai Kalnina lungs —?“

Wina apklusu, it ka bihtohs tablaki runah; bet Setina atbildeja: „Tikai tikai wifu drohshi, ko tu dohma. Ta ir ruhka pateziba. Mans tehws ir tam, kura wahrds man nepatihk ne peemineht, labu sumu parahda. Pehz peezi deenahm ir wekselei terminsch aplahrt — un tad weens par diwi: waj nu mana tehwa manta un muhscha taps apklhlata, jeb man japreze nepatihkamais Friedenbergis!“ — Wina newareja afaru deht wairak runah, usmetahs uf lohgu, it ka nespehtu wairs kahjas noturetees.

Greta usskatija to lihdszetigi, fazija luhpas spihligi sakneebdamà: „Es gan sinatu, ko es daritu, kad man tahds liktens draudetu: labaki es eelehktu dihki, nekà tahdam nejaulkam sikhstulam par seewu taptu, kusch mani ka wehrdseni wahrdsinatu un spihdsinatu. Nabaga Setina! Tagad jums teescham ir grubtaks liktens nekà man, nabagai deenasta meitai. Bet jums newajaga ismifetees! Dad nekahds Deems nebuhtu debesis, kad tahda netaisniba waretu notikt. Ne, ne, preeksch ta weza nejaulkà sikhstula jums newajaga bruhtes wainagu galwa likt. Tas buhtu —“

Setina nekahwa winai isrunah, wina mahja ahtri ar rohku, lai beids. Atkal afaras pluhda is winas azim. Greta usskatija to brihnodama, kratija galwu un fazija tai rohku sneegdama: „Es gribeju juhs apmeerinah, bet padariju wehl skumigaku! Paleekat tikai te, ahra juhs netaptu jautrala. Es atnahkschu atkal!“

Ahtri, ka sirna, wina iskrehja pa durim ahra.

Setina palika ismifuse uf lohga usmetusehs un raudaja klusi. Slimneeks kusch bija isliizes, it ka winsch guletu, bija wifu dsurdejis un redsejis. Wina firds bija par to wifu dikti aigrabhtha tikuse. Tagad winsch sahka kustetees, it ka no zeeta meega pamohsdamees.

Setina peegahja tuhlin pee gultas. Mihligs fahrtums pahrlahja winas waigus, kad wina redseja, ka winsch bija jau labi atspirdsees. Kad winsch isfazija, ka winsch buhschoht mehginah drusku zeltees un pa ahru pastaigatees, tad wina steidsahs preezigi to tehwan un mahtei pawehsiht.

Kad Kalnisch pehz brihtina slimneeka istaba eegahja, tad winsch atrada to pee waleja lohga stahwoht un uf bahleem laukeem isstatotees, kuras no-eedama wakara faule ar pehdigeem stareem mihligi apspihdeja.

Kalnisch sneedja tam rohku un fazija: „Breezajohs firsniigi, ka juhs esat til tabli atspirguschees, ka warat jau zeltees un staigaht.“ Bet tomehr Graudinsch manija no wina wahrdu sflanas un no wina azim, ka wina firds bija skumju pilna. Winsch aigahja atkal drihs, kad bija ar sawu muhschkungu mas wahrduh mainijis.

Graudinsch palika weens patš. Winsch apwilka swahr-
kus un isgahja dahrsä. Wina firdeš bija šawadu juhsmu
pilna un daschadas dohmas maissjahs pa wina galwu.
Tagad winsch sinaja skaidri, ka winsch Setinu mihsle, ka ta
bija wina dwehselei dahrga. Winsch tizeja, ka winsch ne-
bija ari Setinas firdeš gluschi weenaldis, to winsch bija
pa sawu flimibas laiku daudfreis nomanijis. Bet liktens
draudeja winam scho engeli atnemt. Ka scho likteni no-
wehrt? ka Setinu un sewi no nelaimiga muhscha glahbt?
Us to winsch nesinaja nekahdu padohmu, nekahdas palih-
dsibas. Bet winsch apnehmahs, to ar wifu eespehju
mehginah.

Labu brihdi pa dahrsu pahrdohmadams pastaigajees,
winsch gahja us sawu istabu. Setina usnesa winam wa-
karinas un farunajahs ar winu laipni. Kaut gan wina
mehginaja jautra israhditees, tad tomehr wina eespehja
sawu firdeš nemeeru un skumibu preelsh wina azim paslehpt.

„Pateizohs jums firsnigi, jaunkundse, par to labprah-
tibu un ruhpihu, ko juhs man flimam buhdamam parah-
dijah,” winsch fazija tai rohku sneegdamš.

Wina noduhra nosarkdama azis un atbildeja: „Es ne-
esmu nekahdu pateizibu nopelniuse, jo es dariju tikai to,
kas katram kristigam zilwekam peenahkhs dariht. Bet
mehs esam gan jums daudš pateizibas parahda; jo ar
juhsu atnahlschanu wihs ir pee mums gluschi pahrwehrtes.
Rahdahs, it ka laimes mahte jums kalpotu. Mana tehwa
statuš no ugunšgrehta glahbdami juhs tilah.

Wina sneedsa tam firsnigi rohku un steidsahs ahtri proh-
jam, lai winsch newaretu winai prei runah.

„Labsirdigais engels!” Graudinsch issauzahs paklusi
winai pakal skatidamees. „Man wajaga tewi wisada
wihsle glahbt, kad tas man waj pus muhscha makfatu. Es
newaru laut, ka tu, kas esi wairak wehrtš nekä wisas pa-
faules selts, tohpi neezigahs naudas deht tam negantam
sichstulam pahrdohhta, kusch nau wehrtš, ka winsch tawas
lahjas butschotu. Lai Deems dohd, ka mans nodohms
man isdohthos.”

Ar faldahm juhsmahm un zeribahm, bet ar ruhpiyahm
dohmahm winsch aismiga. Setina parahdijahs bahla un
noslumuse winam sawni, luhgdama, lai winsch to glahbtu.

Ohtra rihta winsch jutahs til spirtš, ka wareja pee
darba eet. Wihs strahdneeki apšweizinaja winu preezigi un
wehleja winam laimi par aidabutu weselihu. Tad winsch
sahla atkal ar wifu uszihhtibu strahdah, ka fenaki.

Tagad ta peektä deena bija atnahkuse, par kuru Setina
bija Greetai stahstijuse. Melders Friedenbergis atnahza
jau preelsh pusdeenas ar teefas lungu, lai waretu Kalnina
mantu usrakstih, waj protokolli usnemt, ka Kalninsch ap-
fohla tam sawu meitu doht.

Schi leeta nebija wairš nekahds noslehpmš, un tadeht
wihs strahdneeki bija ruhpes par sawu lungu. Katris ilgo-
jahs sinah, ka schi leeta beigsees. Mahte un meitai bija
noraudatas azis. Kalninsch bija ar Friedenbergi eeslehdsees
sawä istabä, lai waretu netrauzeti wifu pahrrunah.

Setina bija us tehwa draudeschanahm un mahtes luhg-
chanahm ar „ne” atbildejuse. Wina, kura lihdi schim bija
katrai wezaku pawehlei us wahrda paklausiga bijuse, tagad

wina bija us reis nepaklausiga pahrwehrtusehs. Wina bija is-
fazijuse, ka wina griboht labaki mirt, nekä schim nepatih-
lamam wihram peedereht.

Tä stunda bija pehz stundas pagahjuse. Pullstens bija
jau tschetri. Wehl reis Kalninsch bija mehginajis Setinu
peerunah; bet wina bija pee sawas pirmahs apnemsha-
nahs palikuse. Winsch bija gluschi ismihis, jo winsch gan
labi sinaja, ka pee Friedenberga nebija nekahda schelastiba
gaidama.

Friedenbergis usflattija ar ehrgla azim Kalninu un
fazija draudedams: „Mani neweens newar peekrahpt. Pehz
pusstundas juhs man makfaset trihs tuhstoschus rublus,
jeb juhsu manta un muhscha taps apkihata un juhs paschi
eeseet us parahdneeku zeetumu. Gan tad juhsu baloditei
stuhrgalwiba issudihš un wina luhgs mani, lai to prezeju.”

Graudinsch tika meklehtš, bet tas nebija nekur atroh-
damš. Neweens nesinaja, kur tas bija palizis.

Pusstunda bija pagahjuse. Strahdneeki nahza us lau-
nagu; bet neweens nedohmaja us ehshanu. Wihs stahweja
ahra pee trepehm un gaidija, kas notilshoh.

Friedenbergis aizinaja teefas lungu istabä. Winsch is-
nehma wefeli un rahdija to ismihuscham Kalninam, kusch
issazija, ka winsch nespehjoht to aismah.

Strahdneeki bija ari lihdi eesprauduschees istabä un
rahdija neschehligam melderam duhres.

Friedenbergis to redsedams, issauzahs: „Ko tee laudis
te grib! Es prafu, kas man peenahkhs — manu naudu,
jeb — —” Strahdneeki sahla dikti kurneh.

Taja azumirkli durwis tapa ahtri atwehrtas un Grau-
dinsch eenahza noswihdis. Setina eeraudsija winu wifu
pirms un issauzahs gamiledama: „Mahte! mahte! Winsch
ir schè!”

Graudinsch spradahs zaur strahdneekem zauri, un us
Friedenbergi greesees, winsch issauzahs skarbä balsi: „Pal-
dees Deewam, es ne-esmu par wehlu atnahzis! Dohdat
wefeli schurpu, schè ir nauda!”

Ar scheem wahrdeem winsch lika trihsdesmit simtrublu
gabalus us galda un luhdsa teefas lungu, lai pahrskatta.
Kad tas issazija, ka tur esoh.

Friedenbergis fakohda sohbus, redsedams, ka wina no-
dohms nebija isdewees. Naudu fanehmis, winsch neatrada
par derigu wehl ilgaki palikt; jo wihs strahdneeki bija duh-
res pajehluschi. Un teescham tee nebuhtu winu tuhshä is-
laidusch, ja pagasta wezakais nebuhtu klah.

Us trepehm winam kahds ussauza nizinadami apmee-
damš: „Ar Deewu wuchera lungs, wehleju jums labas
prozentos!” Tas bija krodhsineeks Behrsinsch, kusch eenah-
zis sneedsa Kalninam sweiznadams rohku un fazija: „Es
redsu, ka tu esi no sawa jaunä drauga wakä tapis, kusch
tewi deesgan spihdsinajis; tadeht peenem sawu wezo draugu
atkal. Nu tu buhs gan atsinis, ka man bija taishiba, kad
es dewu tew padohmu, muhschu newirkt, jeb kad to pa-
darijis, kahdu kreetnu muhschkungu peenemt, kas to proht
wadiht un waldih. Tu gribeji gudrats buht un dohmaji,
ka es no skaudibas us tewi, tew tahdu padohmu dewu;
bet zaur to tew notika dascha welta stahde un eekriti ne-
kreetnä Friedenberga nagds, nekä man, sawam wezam drau-

gam kahdu labu wahrdu faziji. Tu nebuhtu no uhtrupes isbehdhis, ja nolehmejs nebuhtu tew kreetno Graudina l. peesuhijis. Ari par schijs deenas isglahbschanohs tew ir winam japateizahs. Winsch atnahza ap pusdeenu pee manis un nemitejahs mani luhgt, kamehr man bija winam nauda jadohd. Winsch nau man ne parahda sismi par to isfraktijis, til ahtri winsch steidsahs prohjam un skrehja til tschakli, ka es newareju to panahkt. Un nu — kur winsch ir?“

Kalninsch metahs neko neatbiledams pee drauga kruhts un fazija pehz brihtina ar flapjahm azim: „Deems lai tew to atmafsa, draugs! Lai tas paleek nepeeminehts, ka es wuchera nagds kritu. Tu sini kahds afins kuhzejs winsch ir. Bet kahda wihse es lai graudinam, tam kreetnam jauneklam sawu pateizibu parahdu, to es nesinu.“

„Es sinu to,“ krodhsineeks atbildeja un rahdija smaididams fleyeni zaur peewehrtahm durwim us fahnu istabu. Graudinsch fehdeja sweedrus flauzidams us dihwana. Setina stahweja ar preezigi mirdsofchahm azim wina preekscha. Wina sneedsa tam pateizigi rohku, kuru tas firfnigi skuhpstija; tad winsch wilka to mihligi pee sawas kruhts un speeda pirmo butschinu us winas rohshu luhpahm issautdams: „Lihd! schim biju arweenu no saweem draugeem dsirdejis, ka tas esohkt tas wisu laimigakais, kas eemiblejees, bet tagad es fajuhthu scho laimi pats sawa sirdi; tagad es sinu, ka mani engels mihlo, kuru es pret nekahdu pasaules dahrgumu nemainitu. Zik ilgi ir, kamehr tu esi mani eemiblejuse?“

Setina usflatija wina drusku kaunigi nosarkuse un atbildeja: „No pascha pirma azumirka, kad tewi eeraudsiju. Nemeens zits to nemanija un nesinaja.“

„Bet tagad es to sinu un manu,“ winsch issauzahs, to no jauna pee kruhts speedams un skuhpstidams.

Greeta gahja potlaban gar lohgu un abus ta sehshoht eeraudsijuse, usdseedaja:

„Ja tu sohli mihlestibu.
Kahdam, sohli apdohmigi;
Mihlo winu pastahwigi,
Kahdi winam ustizibu.
Mihlestiba prafa to, —
Kas ta nedar' — nemihlo.“

„Neds nu,“ krodhsineeks fazija smaididams, „zil lehti tew ir pateizigam buht; zil tu esi laimigs, ka tew tahds kreetnis snohts gadijees. Nu reis wisahm behdahm ir gals. Bet Graudina lungam es ko atgahdinashu. Winsch negribeja preeksch kahdahm nedelahm ne dsirdeht, kad es winu deht Setinas kirzinaju — bet nu —“

Kalninsch brauzija ar rohku peeri, it ka gribetu pehdigahs skumjas no tahs noslauziht un fazija pallusi, wairak preeksch sewis: „Ta ir labi, labaki nekà esmu zerejis un nopelnijis.“ Tad winsch satwehra drauga rohku, fazidams: „Nahj, eesim pee manas wezahs, ari winai wajaga eepreezinashanas. Lai tee tur abi paleek weeni sawa laime.“

Tas bija preezigs wafars B. muishcha.

PeHz tschetri nedelahm tika brangas kahjas noswinetas, us kurahm daschi Graudina draugi no Widsemes bija ari atzelojuschi.

Tagad man atleek wehl tika ko peemineht, ka Graudinsch ar Setinu dsihwo laimigi un mihle weens ohtru wehl tikpat firfnigi, ka pirmas deenas. Spirgts puisens wairo winu preekus.

B. muishcha ir tagad gluschi zitada; wisur walda spohdriba un fahrtiba. Kalninsch ir gluschi jautris un tahds winsch war teescham buht, jo winu nespeesch wairs nekahdas parahdu ruhpes — wifs ir aismalkats, — un wina meita, wina weenigs behrns, ir kreetnam wihram par muishcha beedreni. Krodhsineeks Behrsinsch apmekle winus beeschi un wini atkal to.

Garais Jehzis, kursch ar ziteem flikteem zilwekem bija us laupishanu sabeedrojees, tika pee Leishu rohbeschahm pee firgu sagschanas fakerts un us wairak gadeem pee arestantu darbeem noteefats.

Friedenbergis sehsh tagad ismekleschanas zeetuma, jo pee wina ir wiltiga nauda atrasta tikuse.

Smuidra Greeta apprezehahs ar stahrastu un dsihwo, ka wisi ziti kalpi, wehl arweenu turpat B. muishcha.

Misejumi.

Ztra Nr., 15. l. pusē, ir zaur sezera pabrkatishanohs leels misejums gadijees. Jo wisur, kur fazihbs, ka **skahbeka** ijsushana is kuhdeem jaaislawe, ta leeta jafaproht ta: Zaur ahrija gaisa saweenofchanohs ar skahbekli, kas subdohs atrohnahs, kuhdu ruhgschana (fadedgschana) toby sekmeta, zaur ko labatās mehflu dalas eet bohja, un newifs, ka skahbeklis pee mehlfoschanas buhtu derigs un tadeht no fuschanas pasargajams.

Sichā Nr., 20 l. pusē, 5. u. 6. rindā no augshas, jalasa: „10 miuntes us 3,“ un ne us dwoem. Nedakija.

Atbildes.

B. G., J. B., J. S., D. S. l. Maunas Jauna muishcha. Zuhfu wehleschanohs par kulamahm maschinehm, par skunst mehfleem un par pahrlaboscham tabdu fausu plawu, kuras newar appludinahkt, mehls kuhfoshim ispiht. Ar pahri wahrdeem ween tas gan nebuhs eespehjams un likumu projektis par gahsejem tagad kuhfu ruhmes ta aishrem, ka jau Zubs nekannosectees, drusku usgaidibt. Schohs likumus kas katram semlohpim par jo degoshu leetu ja-eeranga, ir atlants, kamehr wini wehl nau spehta nahkuschi, pahrspreest; tapehz kuhfu pirmas peenahkums ir, gahdabt, lai kuhfu lastitaji ar wineem eepasihstabs; jo til tad pahrspreeschana eespehjama.

J. W. l. p. Drabbasch. Paldees par Zuhfu puhlineem! Ja-peemin, ka pirmas numurs no Baltijas Semkohpja bija til eepasihschanas deht iskuhtibts; kuhbs winsch nama tebwam patizis, tad jau tas usfajzinahs, wina wehl apmekleht; bet bes tahdas usfajzinashanas Baltijas Semkohpis ees us preekschu durwihm garam.

Kurfemneekam Widsemē. Pateizamees firfnigi par laimes wehleschann, bet Zuhfu dseeminu kuhfu laya usnemt newaram, jo tas israhditohs it la mehls paschi sewi gribetu usflaweht — un Zums jau gan kuhbs pasihstams tas sakams wahrds no paschslaweschanas?

Atbiledams redaktors un isdewejs: G. Mather.

Sludinajumi.

Muishina,

Dobbeles semkohpibas beedriba **29., 30. un 31. Augusta f. g.** Dobbele isrihlohs **lohpis-israhdischann.** Kas pee schijs israhdischanas greib nemt dalibu, tam libds 1. Augustam jacefuhtha sine Dobbeles arteekl B r e n e r lungam, kas ari jo skaidrakas sinas doho. Jhpaschs programs nahs wehlak.

Zelgawas tuwuma, ir wabidohdama. Grunts leelums 900 kwadrat-afis ar 2 dsihwojamahm eblahm un weenu fainneeizibas ehtu. Klahrtas sinas pee „Balt. Semkohpja“ redakzijas.

Zeen, jaunlundschi: **Karolinci, Sibsei un Dohrai.** Kuhbu, neitaisat par to neso, ka J. U. kungs ir Zubs fainnojis. Zuhfu godu winsch newar zaur to nekahda wihse aistahrt, bet parahda tika, ka winam pascham nekahda goda naw.

J. S.